

I bogproduktionens styrerum

Interview med Anette Øster, Rosinante & Co

HENRIETTE ROMME LUND, FAGLIG KONSULENT,
NATIONALT VIDENCENTER FOR LÆSNING

En række nyere bogudgivelser har skilt sig ud ved at lade illustrationer og materialitet spille en helt særlig rolle. Det gælder blandt andet appen *Tavs*, hvor teksten understøttes af lyd, interaktion og illustration, bogen *Zam*, hvor der er taget en ordentlig bid af såvel omslag som bogindhold, og *Knokkelmandens Cirkus*, der udgør en to meter lang harmonikafoldet billedefrise. Det har betydning for læseoplevelsen, og det ser smukt ud. Men hvilke tanker og hvilket arbejde ligger der bag det æstetiske udtryk? Centret talte med Anette Øster, redaktør og marketingskonsulent hos Rosinante&Co, der gav et kig ind i bogproduktionens styrerum.

”Tavs” som multimodal produktion

- Lad os starte med at tale om appen *Tavs*, lægger Anette Øster ud, for den er særlig interessant, hvis ikke en ener, når det handler om multimodalitet i bogudgivelser. For nogle år siden blev hun og forlaget kontaktet af Kommunernes Forening for Pædagogiske Læringscentre, der gerne ville udvikle en skønlitterær tekst til en multimodal app. De pegede på *Tavs*, en manga-inspireret billedroman, der er udviklet i et samarbejde mellem forfatter Camilla Hübbe og illustrator Rasmus Meisler. Anette Øster fortæller:

- Vi talte naturligvis om det at transformere en bog fra et medie til et andet, og hvad det nye medie kunne og vi havde de vildeste idéer, måske fordi

man bliver grebet af, at der er så meget, der pludselig er teknisk muligt.

Gruppen fandt dog hurtigt frem til, at det var historien, det handlede om.

- For os tilbyder litteraturen ro, fordybelse og æstetik. Appen skulle derfor ikke rumme modaliteter og informationer, der trak opmærksomheden væk fra historien, i stedet skulle den være tro mod den og understøtte den.

Anette Øster giver et eksempel:

- De første sider i appen udgør ren tekst, ligesom det er tilfældet i den trykte bog, men i appen suppleres tekst og billeder med et lydbillede, der er særligt komponeret til at ramme bogens stemning.

Som medie er bogen faktisk rigtig god for tekstlæsning, og så kan bogen rigtig mange ting.

Alt lod sig dog ikke gøre lige let. Da alle illustrationer skulle flyttes fra den trykte bog til appen, betød det, at samtlige skulle tilpasses tablettens format. Efter udgivelsen af appen *Tavs* var konklusionen derfor, at det var et vellykket resultat, men at vejen dertil havde været lang.

- Mange forskellige fagpersoner skulle involveres, vi stødte på udfordringer, vi ikke lige havde set komme, og endelig kunne forlaget efterfølgende

ikke prissætte appen svarende til, hvad det havde kostet at udvikle den. Måske fordi folk er vant til, at apps ikke koster særlig meget.

En bid af Zam

På et forlag som Rosinante og Co, der udgiver skønlitterære bøger, er det talte og skrevne sprog de dominerende modaliteter. Og selvom stort set alle udgivelser også udkommer som e-bog og lyd-bog, er det derfor bogen, der er det primære medie. Anette Øster uddyber:

- Det lyder måske indlysende klart, men som medie er bogen faktisk rigtig god for tekstlæsning, og så kan bogen rigtig mange ting, og det har vi valgt at vise og undersøge i en række udgivelser. Eksempelvis *Knokkelmandens Cirkus* af Oscar K. og Dorte Karrebæk, en to meter lang billedfrise, der viser et langt optog af sjove personer. På den ene side finder man tekst og illustration og en præsentation af *Knokkelmandens Cirkus*, på den anden side er der kun tekst og her kan læseren selv indsætte billeder.

- *Zam* er også et godt eksempel. Her er der taget en stor bid af bogen. Det var forfatteren Jesper Wung-Sung, der fik idéen, han kunne godt tænke sig det som gimmick, for på et tidspunkt i bogen er der faktisk én, der spiser en bog.

En ting er dog idéen, en anden er at udføre den. For inden forlaget fandt et trykkeri, der ville lave bogen, fik de nej fra tre. De var bange for, at de ikke kunne lave et tilfredsstillende resultat. Forside-illustrationen skulle også arbejdes på plads:

- Vi bad tegneren John Kenn Mortensen lave en omslagsillustration, gerne med hovedpersonen Zam i front. I det første udkast blev han dog for ond og trøstesløs, og vores salgsafdeling var bange for, at det ikke ville fungere. De mente, at det var for trist et omslag til en børnebog. I det andet udkast var hovedpersonen for ung i forhold til den alder, han har i bogen, og i forhold til målgruppen. Løsningen blev, at vi manipulerede med de to tegninger, så øjnene fra den unge udgave af hovedpersonen blev koblet med munden fra den triste. Det fungerede rigtig godt.

- *Zam* er et produkt af forfatterens ønske og indirekte en hyldest til papiret, da bidet ikke ville fungere lige så godt digitalt, men det er sjældent, at et forlag arbejder således, fortæller Anette Øster, og når det vælger at gøre det, så er det på en bog, hvor oplaget er så højt, at forlaget tror på, at det økonomisk kan hænge sammen.

Ligeledes gør man sig altid overvejelser over, hvilken betydning det har for, hvordan bogen vil fungere i praksis. Den kommer ud på både biblioteker og skoler, hvor det kan give unødigt besvær, hvis den ikke følger standardformat. Endelig skal det æstetiske give mening. Der skal med andre ord ikke blot være bidt i bogen, fordi man kan, der skal være bidt, fordi det understøtter den historie, der fortælles:

- Når det handler om *Zam*, har tilbagemeldingen fra lærere været, at omslaget inddrages som en del af fortolkningen i undervisningen. Bibliotekarer fortæller, at det skaber nysgerrighed hos målgruppen, boghandlerne har sat den frem, fordi den via sit anderledes udtryk skaber opmærksomhed. Omslaget har været nævnt i alle anmeldelser, og endelig har bogen modtaget Den danske Bogdesignpris, så i alle henseender er dette æstetiske twist altså blevet modtaget godt, samtidig med at det har fået en stor betydning, konkluderer Anette Øster og tilføjer:

- Men som sagt er det dog kun fåtallet af bøger, vi gør det ved. Man kan også sige, at hvis vi gjorde det hver gang, så ville det nok ikke have den samme effekt.